

Tjóðveldi

Løgtingið

Løgtingsmál nr. 4/2014: Uppskot til samtyktar um tilbúgvng, átøk og lóggávu at fyribyrsgja fráboðaðum ólógligum virkseml í Føroyum

Uppskot til samtyktar

Løgtingið heitir á landsstýrið um skjótast møguligt at leggja fram neyðugar lógarbroytingar soleiðis, at skipast kann ein verulig tilbúgvng, og átøk fremjast, sum kunnu fyribyrsgja, at einstaklingar, umboð fyri felagsskapir og útgerð, ið hava sum fráboðað endamál at fremja ólógligt virkseml ella at hótta lóglig rættindi í Føroyum, kunnu koma til landið ella kunnu útinna fyrireikingar til tílíkt virkseml í Føroyum.

Hartil heitir Løgtingið á landsstýri um at leggja fyri Løgtingið eina frágreiðing um, hvussu tryggjast kann ein støðug upplýsing móttvegis altjóða samfelagnum um avleiðingarnar av ólógliga virkseminum og grundgevingarnar fyri átøkunum hjá føroyskum myndugleikum.

Viðmerkingar

Atvoldin til hetta uppskotið er tann støðuga herferðin, tær almennu hóttanirnar og tað áhaldandi virkseml hjá felagsskapum sum Sea Sheapard og øðrum, ið hava sum fráboðað endamál við ólógligari framferð at leggja seg út í lógligt virkseml í Føroyum.

Tað kann staðfestast, at einstaklingar, umboð fyri felagsskapir og útgerð eru komin ótarnað til landið, hóast alment og opið er fráboðað, at ætlanin er at venja og útinna ólógligt virkseml í landinum. Eisini hevur opið virkseml verið, og venjingar farnar fram, ið skulu fyrireika og leggja til rættis beinleiðis uppílegging í grindadráp, sum er ein hvørsmansrættur í Føroyum.

Í seinastu grindini, ið varð hildin til Heima á Sandi 30. august 2014, gekk sjón fyri søgn um, at fráboðaða ólógliga virkseml og hóttanirnar verða framd í verki, og at neyðugt er við væl mannaðum lógregluliði og handtøkum, til tess at fólk í Føroyum kunnu útinna sín rætt at gagnnýta havsins ríkidømi á ein burðardyggan hátt.

Og júst samanbresturin millum lógreglulið og umboð fyri felagsskapirnar, við eftirfylgjandi altjóða umrøðuni, er endamálið við hóttanunum og ólógligu framferðini hjá hesum felagsskapum.

Ikki bert eitt lógreglumál

Tað tykist, sum at landsstýrið ikki hevur havt nakra veruliga tilbúgvng ella nøkur verulig átøk, ið kunnu fyribyrsgja hesa støðu og hetta ólógliga virkseml.

Boðskapurin hevur higartil verið, at fólk hava rætt at mótmæla og at lógreglan skal taka sær av støðuni, tá álvari verður gjørdur av ólógliga virkseminum.

Hetta vekir alstóra undran millum manna í almenna orðaskiftinum. Og rættarkenslan hjá fólki kring landið verður bjóðað av. Tí neyvan er nakar ósamdur í, at fólk hava rætt at mótmæla og eisini at koma til landið at mótmæla. Men her er talan um fjøld av fólki og mongd av útgerð og venjingum, ið bert hava eittans fráboðað endamál: At brúka ólógliga framferð og tilvitað elva til vandastøður, ið skulu forða lógliga virkseminum og rættindunum hjá øllum borgarum í landinum.

At skula óttast fyri at halda grind til – ella at fara í grind undir lögregluverju – er als ikki ein støða, sum til ber at liva við hjá fólki.

Rætturin at gagnnýta havsins livandi tilfeingi

Málið snýr seg heldur ikki bert um rættin at halda grind til og at fáa hana til høldar. Í veruleikanum snýr málið seg um, at vit verja rættin at gagnnýta livandi tilfeingið í havinum. Um til ber at forða ella steðga grindadrápinum á henda hátt, ber í prinsippinum til eisini at steðga aðrari veiðu úr havinum. Og hóast grindadráp og onnur veiða eru burðardygg við allari fremstu vísindaligari próvførslu, so er ørgrynni av felagsskapum til í heiminum, sum siga seg vilja steðga veiðu úr havinum og friða heimshøvini.

Støðan í øðrum londum

Í øðrum londum, sum vit vanligi samanbera okkum við, eru hóttanir um ólógligt virkseminum hjá einstaklingum og felagsskapum – og ikki minst innflutningur av fólki og útgerð, ið skulu útinna slíkt virkseminum – undir neyvum eftirliti og fyribyrging. Eitt nú loyvir Ísland als ikki umboðum fyri Sea Sheppard at koma til landið við fráboðaðum ørindum um at forða og leggja seg út í hvalaveiðu.

Eisini ber til at spyrja, hvørt felagsskapir og einstaklingar, ið boðaðu frá, at tey komu til Føroya at fremja til dømis ágang á fiskiveiðu ella alivinnu – ja, til dømis at gera seg inn á ein aliring og sleppa laksinum til havs ella at kvetta veirar á einum trolara – høvdu verið viðgjørdir á sama hátt frá landsstýri og myndugleikum.

Rættartrygd og lógargrundarlag

Neyðug atlit til rættartrygdina hjá fólki, ið lógliga vilja mótmæla og uppihalda sær í landinum, skulu sjálvandi altíð standa fremst. Men her er talan um opinlýst fráboðað virkseminum og hóttanir, sum tað eigur at bera til at gera greiðar reglur fyri, sum kunnu fyribyrgja, at hetta virkseminum og fyrireikingar til tess fara fram.

Í útgangsstøðinum hava mong havt ta fatan, at lógarheimildir eru í útlendingalóg og revsilóg til tess at forða hesum virkseminum í Føroyum. Men alt bendir á, at hetta er ikki tulkingin hjá landsstýrinum ella lögreglu, ákærvaldi og dómsvaldi.

Tí er neyðugt, at Løgtingið tekur hetta stigið. Hvørt neyðugt er at fremja broytingar í útlendingalóg, grindareglugerð, revsilóg ella aðrari lóggávu – ella at gera ein lista yvir ólógligar felagsskapir í Føroyum – eiga lögfrøðingar í landsstýrinum at meta um. Eins og teir eiga at lýsa øll atlit til rættartrygd hjá bæði fólkinum í landinum og hjá teimum, ið ætla sær til landið.

Onnur átøk og tilbúgving

Harumframt eigur landsstýrið at skipa eina nógvirknari og samskipaða tilbúgving, har miðvís kunning til altjóða samfelagið er ein innbygdur partur. Í løtuni tykist, sum at umboð fyri felagsskapirnar, ið fremja ólógligt virkseminum og hóttanir, seta alla dagskránni, meðan

føroyskir myndugleikar eru í verjustøðu. Ein nógv virknari leiklutur er neyðugur mótvegis altjóða fjølmiðlum, har virkseimið, hóttanirnar og gerðirnar hjá hesum felagsskapum verða neyvt lýstar, og grundgevingarnar fyri burðardyggari nýtslu av havsins ríkidømi verða førðar fram aftur og aftur.

Eisini eigur landsstýrið støðugt at fáa onnur lond í Norðuratlantshavi, ið stuðla burðardyggari nýtslu av havsins livandi tilfeingi, at siga sína hugsan og leggja seg út í altjóða orðaskiftið um ágangin frá slíkum felagsskapum.

Á Løgtingi, 12. september 2014

Høgni Hoydal

Sirið Stenberg

Páll á Reynatúgvu

Bjørn Samuelson

Gunvør Balle

Kristina Háfoss